

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 311/2013-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 29. mája 2013 predbežne prerokoval sťažnosť I. V., S., a N. G., G., zastúpených advokátom JUDr. J. F., G., vo veci namietaného porušenia základných práv zaručených v čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práv zaručených v čl. 5 ods. 4 a čl. 6 ods. 1 a ods. 3 písm. d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Tost 8/2013 a jeho uznesením zo 7. marca 2013 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť I. V. a N. G. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 26. apríla 2013 doručená sťažnosť I. V., S., a N. G., G. (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietali porušenie základných práv zaručených v čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej

republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy a práv zaručených v čl. 5 ods. 4 a čl. 6 ods. 1 a ods. 3 písm. d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Tost 8/2013 a jeho uznesením zo 7. marca 2013.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že vyšetrovateľ Prezídia Policajného zboru, Národnej kriminálnej agentúry, Národnej jednotky finančnej polície, expozitúry Stred, B. (ďalej len „vyšetrovateľ“), uznesením ČVS: PPZ-577/NKA-FP-ST-2012 z 24. februára 2013 podľa § 206 ods. 1 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) vzniesol obvinenie okrem iných aj sťažovateľom pre zločin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“) v jednočinnom súbehu so zločinom skrátenia dane a poistného podľa § 276 ods. 1 a 4 Trestného zákona.

Uznesením sudcu pre prípravné konanie Špecializovaného trestného súdu Pezinok, pracovisko Banská Bystrica (ďalej len „špecializovaný súd“), sp. zn. Tp 16/2013 z 27. februára 2013 boli sťažovatelia podľa § 72 ods. 2 Trestného poriadku vzatí do väzby z dôvodu uvedeného v § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. O osobnej slobode ďalších štyroch obvinených špecializovaný súd rozhodol tak, že ich ponechal na slobode a uložil im dohľad probačného a mediačného úradníka ako nahradenie väzby.

Proti tomuto rozhodnutiu špecializovaného súdu podali sťažnosti tak sťažovatelia, ako aj prokurátorka Úradu Špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „špeciálna prokuratúra“). Sťažnosť sťažovateľov smerovala proti ich vzatiu do väzby a sťažnosť prokurátorky špeciálnej prokuratúry proti ponechaniu ďalších obvinených na slobode.

O sťažnostiach rozhodol najvyšší súd na verejnom zasadnutí 7. marca 2013 uznesením sp. zn. 4 Tost 8/2013 tak, že podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku

sťažnosti sťažovateľov zamietol (bod I výroku napadnutého uznesenia) a podľa § 194 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku uznesenie špecializovaného súdu v ďalších výrokoch zrušil a návrhu špeciálnej prokuratúry na vzatie ďalších obvinených do väzby nevyhoviel (bod II výroku napadnutého uznesenia).

Podľa názoru sťažovateľov najvyšší súd svojím postupom a rozhodnutím porušil ich základné práva zaručené v čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy, ako aj práva zaručené v čl. 5 ods. 4 a čl. 6 ods. 1 a ods. 3 písm. d) dohovoru.

Sťažovatelia svoje presvedčenie o zásahu do ich práv odôvodnili takto:

„Proti rozhodnutiu sudcu pre prípravné konanie, ktorého závery, spočívajúce v obave z možného pokračovania v trestnej činnosti, ktorá podľa rozhodnutia o našom obvinení, mala spadať do obdobia rokov 2008 – 2011, nie sú obhájiteľné a nemôžu predstavovať zákonný podklad pre zásah do nášho základného práva na slobodu a osobnú bezpečnosť, sme podali, hneď po vyhlásení... sťažnosť, ktorú sme tiež následne písomne zdôvodnili.

Vo svojej písomnej sťažnosti sme spochybnili dôvodnosť nášho obvinenia, ktoré je zo strany policajného vyšetrovateľa, vykonštruované, nejasné a len veľmi ťažko preskúmateľné, ale predovšetkým sme namietali neprimeraný záver súdu, že v danej veci, existujú podložené zákonné dôvody na naše vzatie do väzby, pričom bez nášho väzobného stíhania, nemožno dosiahnuť naplnenie základného účelu trestného konania. Aj preto, že prvostupňový súd, sa riadne nezaoberal návrhom prokurátora na naše vzatie do väzby, absentuje v jeho rozhodnutí jasné zdôvodnenie toho z čoho u nás vyplýva zákonná obava z pokračovania v protiprávnom jednaní, ktoré podľa samotného rozhodnutia súdu, pochádza z minulosti a od r. 2011 nemá svoje pokračovanie a prečo práve u nás dvoch, ktorí sme boli vzatí súdom do väzby, nemožno čeliť väzobnému dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, takým istým spôsobom, ako v prípade ostatných našich spoluobvinených, od ktorých väzby súd upustil a túto nahradil inými zákonnými inštitútmi.

Najvyšší súd ako sťažnostný súd sťažovateľov obvineného I. V. a N. G. zamietol bez toho, že by vôbec reagoval na uvedené konkrétne sťažnostné body...

Rozhodnutie sudcu pre prípravné konanie Špecializovaného trestného súdu v Pezinku, o našom vzatí do väzby... predpokladom na odôvodnený zásah do nášho základného práva na slobodu a osobnú bezpečnosť zjavne nezodpovedalo, a preto vznikli dôvody na to, aby sa ním, v konaní o našich sťažnostiach, zaoberal tiež Najvyšší súd Slovenskej republiky.

Najvyšší súd Slovenskej republiky nepostupoval pri rozhodovaní o našich sťažnostiach spôsobom, ktorý by vychádzal z Ústavy a zodpovedal zákonu, a preto aj jeho rozhodnutie zo dňa 7. 3. 2013 č. k. 4 Tost 8/2013, ktorým tieto zamietol, nemá ústavnú povahu a je právne neudržateľné.

Vo veci Toth c. Rakúsko súd konštatoval, že čl. 5 ods. 4 Dohovoru nepredpisuje viacstupňové súdne konanie pri kontrole zákonnosti väzby, ale ak štát zavedie takéto konanie, musí obvinenému zabezpečiť v zásade rovnaké záruky pred odvolacím súdom, ako pred súdom prvého stupňa.

Najvyšší súd, v súlade s týmto, pri prejednaní našich sťažností... v odvolacom konaní nepostupoval...

Podľa judikatúry púhe domnienky a obavy pre uvalenie väzby nestačia ak u ostatných obvinených nebolo nevyhnutným opatrením, nemohla byť ani u sťažovateľov, ktorí nepokračovali v žiadnej trestnej činnosti. (čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky)...

Po doručení rozhodnutia najvyššieho súdu sme zistili, že o našich sťažnostiach proti rozhodnutiu Špecializovaného trestného súdu v Pezinku, rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky dňa 7. 3. 2013 na verejnom zasadnutí a to aj napriek tomu, že na jej prejednanie, touto formou neboli splnené základné zákonom stanovené podmienky.

Z ustanovenia § 192 ods. 3 Tr. poriadku vyplýva povinnosť súdu rozhodovať o sťažnosti obvineného proti rozhodnutiu o väzbe na neverejnom zasadnutí...

Verejné zasadnutie v každej trestnej veci možno vykonať len za splnenia podmienok vyplývajúcich z ust. § 292 Tr. poriadku, mimo iného, aj za účasti osôb, ktorých účasť je na tomto konaní nevyhnutná pričom o verejnom zasadnutí je potrebné upovedomiť prokurátora ako aj osobu, ktorá svojím návrhom dala na neverejné zasadnutie podnet, a osobu, ktorá môže byť rozhodovaním súdu priamo dotknutá. Deň, čas a miesto verejného zasadnutia určí predseda senátu tak ,aby oprávneným osobám zostala od doručenia predvolania na verejné zasadnutie lehota aspoň päť pracovných dní na prípravu. To neplatí

pri sťažnosti proti uzneseniu o nevzatí obvineného do väzby, pričom skrátiť túto lehotu možno len so súhlasom toho, v záujme koho je lehota ustanovená...

Zákon vo svojom ust. § 293 ods. 6) výslovne zakazuje vykonanie verejného zasadnutia v neprítomnosti obvineného, ak je obvinený vo väzbe... alebo ide o trestný čin, na ktorý zákon ustanovuje trest odňatia slobody, ktorého horná hranica prevyšuje päť rokov.

Odvolačí súd konal v predmetnej trestnej veci v rozpore s týmito ustanoveniami zákona, pretože sťažnosti, podané v náš prospech, prejednal na verejnom zasadnutí... v našej neprítomnosti.

Odvolačie konanie na Najvyššom súde nemalo kontradiktórny charakter a bol porušený princíp rovnosti zbraní, ním vydané rozhodnutie bolo arbitrárne teda v rozpore s článkom 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 písm. d) Ústavy Slovenskej republiky, lebo absolútne nereagovalo na sťažnostné námietky sťažovateľov.“

Vzhľadom na uvedené sťažovatelia navrhli, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom vyslovil, že

„1) Základné právo sťažovateľov na spravodlivý proces podľa čl. 6 odsek 1, 3 písm. d) Dohovoru a na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 čl. 47 ods. 3, v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 Ústavy čl. 5 odsek 4 Dohovoru o ľudských právach, procesným postupom a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 7. 3. 2013 č. k. 4 Tost 8/2013 porušené bolo.

2) Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 7. 3. 2013 č. k. 4 Tost 8/2013, zrušuje.

3) Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný zaplatiť sťažovateľom náhradu trov konania pred Ústavným súdom Slovenskej republiky vo výške 375,25 Eur, a to k rukám právneho zástupcu JUDr. J. F. do dvoch mesiacov.“

II.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd,

alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah... Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie...

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03).

Ústavný súd v prvom rade podotýka, že podľa § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde je ústavný súd viazaný návrhom sťažovateľov, ktorí sú v danom prípade navyše zastúpení kvalifikovaným právnym zástupcom. Viazanosť ústavného súdu návrhom sa vzťahuje zvlášť na návrh výroku rozhodnutia, ktorého sa sťažovatelia domáhajú. Ústavný súd teda môže rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovatelia domáhajú v petite svojej sťažnosti, preto v danej veci rozhodoval o porušení tých práv [čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy, čl. 5 ods. 4 a čl. 6 ods. 1 a ods. 3 písm. d) dohovoru] iba v súvislosti s tým postupom a rozhodnutím (postup najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Tost 8/2013 a jeho uznesenie zo 7. marca 2013), ktorých vyslovenia porušenia sa sťažovatelia domáhajú v návrhu na rozhodnutie, t. j. v petite sťažnosti. Tvrdenia o porušení iných práv a v súvislosti s inými rozhodnutiami alebo postupmi, ktoré sťažovatelia uvádzajú v texte sťažnosti mimo petitu, je podľa názoru ústavného súdu potrebné považovať iba za súčasť ich argumentácie (napr. III. ÚS 149/04, III. ÚS 235/05, II. ÚS 65/07).

Predmetom sťažnosti je teda namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy a základného práva na rovnosť účastníkov konania zaručeného v čl. 47 ods. 3 ústavy, obidve v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 a ods. 3 písm. d) dohovoru a práva na slobodu a bezpečnosť zaručeného v čl. 5 ods. 4 dohovoru postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Tost 8/2013 a jeho uznesením zo 7. marca 2013.

Podľa čl. 1 ods. 1 ústavy Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát. Neviaže sa na nijakú ideológiu ani náboženstvo.

Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 47 ods. 3 ústavy všetci účastníci sú si v konaní podľa odseku 2 rovní.

Podľa čl. 47 ods. 2 ústavy každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy od začiatku konania, a to za podmienok ustanovených zákonom.

Podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím alebo iným spôsobom, má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa čl. 6 ods. 3 písm. d) dohovoru každý, kto je obvinený z trestného činu má tieto minimálne práva... vylúčať alebo dať vylúčať svedkov proti sebe a dosiahnuť predvolanie a výsluch svedkov vo svoj prospech za rovnakých podmienok, ako svedkov proti sebe...

1. K namietanému porušeniu základných práv zaručených v čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy a práv zaručených v čl. 6 ods. 1 a ods. 3 písm. d) dohovoru

Ústavný súd predovšetkým pripomína, že konanie najvyššieho súdu vedené pod sp. zn. 4 Tost 8/2013, ako aj jeho uznesenie zo 7. marca 2013 bolo konaním

a rozhodovaním o osobnej slobode – o väzbe sťažovateľov. Nešlo teda o konanie a rozhodovanie vo veci samej – o vine a treste.

V tejto súvislosti ústavný súd uvádza, že pokiaľ ide o sťažovateľmi namietané porušenie základného práva zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy, ústavný súd vo svojej judikatúre opakovane konštatoval (napr. I. ÚS 100/04, III. ÚS 135/04, II. ÚS 151/09), že ide o všeobecné ustanovenie, ktoré upravuje základné právo na súdnu ochranu, a to vo vzťahu ku konaniu vo veci samej, a nevzťahuje sa na konanie o väzbe, na ktoré je aplikovateľné ustanovenie čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy, ktoré je vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy v pomere špeciality a sú v ňom implicitne obsiahnuté hmotné a tiež procesné atribúty základného práva na osobnú slobodu vrátane práva na jej súdnu ochranu v prípadoch pozbavenia osobnej slobody väzbou. Táto súdna ochrana zahŕňa základné procesné garancie spravodlivého súdneho konania s prihliadnutím na povahu a účel konania o väzbe, a preto sú na konanie a rozhodovanie súdu o väzbe aplikovateľné špeciálne ustanovenia čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy o osobnej slobode, a nie všeobecné ustanovenie čl. 46 ods. 1 ústavy.

Rovnaký záver platí aj k sťažovateľmi namietanému porušeniu základného práva zaručeného v čl. 47 ods. 3 ústavy s prihliadnutím na špeciálne ustanovenia čl. 17 ústavy (napr. II. ÚS 364/2011 a v ňom uvedená judikatúra).

Obdobne vo vzťahu k porušeniu práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru [ale v tomto prípade aj čl. 6 ods. 3 písm. d) dohovoru] ústavný súd poznamenáva, že konania všeobecných súdov, ktorými sa rozhoduje o väzbe, nie sú konaniami o trestnom obvinení a ani konaniami o občianskych právach alebo záväzkoch, ako to vyžaduje citovaný článok dohovoru. Väzobným konaním podľa názoru ústavného súdu nemôže dôjsť k porušeniu práv zaručených v čl. 6 ods. 1 a ods. 3 písm. d) dohovoru aj z dôvodu, že túto oblasť ochrany práv upravuje vo svojich ustanoveniach čl. 5 dohovoru. Ústavný súd v tomto smere poukazuje aj na stabilnú rozhodovaciu prax Európskeho súdu pre ľudské práva, podľa ktorej osobnú slobodu chráni čl. 5 dohovoru (napr. rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva de Wilde et al. v. Belgicko z 18. júna 1971, AČ. 12, § 65, § 67, § 71 – § 77 atď.).

Článok 6 dohovoru upravuje právo na spravodlivý proces. Tento článok dohovoru sa teda zásadne nevzťahuje na konanie o väzbe, pre ktoré platí špeciálna, pokiaľ ide o procesné záruky poskytnuté osobe nachádzajúcej sa vo väzbe, v zásade prísnejšia právna úprava obsiahnutá v čl. 5 dohovoru upravujúcom právo na slobodu a bezpečnosť (napr. II. ÚS 15/05).

Ústavný súd, súc viazaný návrhom na rozhodnutie (§ 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde), v tomto prípade konštatuje, že sťažovatelia, zastúpení kvalifikovaným právnym zástupcom, namietali porušenie základných práv zaručených v čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy (v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy) a práv zaručených v čl. 6 ods. 1 a ods. 3 písm. d) dohovoru rozhodnutím najvyššieho súdu, na ktoré sa nimi označené články ústavy a dohovoru vecne nevzťahujú. Keďže neexistuje žiadna vecná súvislosť medzi napadnutým postupom a rozhodnutím najvyššieho súdu o väzbe (osobnej slobode) a namietaným porušením označených článkov ústavy a dohovoru, sťažnosť sťažovateľov je v tejto časti zjavne neopodstatnená, a preto ju ústavný súd odmietol už na predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

2. K namietanému porušeniu práva zaručeného v čl. 5 ods. 4 dohovoru

Pokiaľ ide o otázku možného porušenia práva na slobodu a bezpečnosť zaručeného v čl. 5 ods. 4 dohovoru postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Tost 8/2013 a jeho uznesením zo 7. marca 2013, ústavný súd si osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva, podľa ktorej sa záruky čl. 5 ods. 4 dohovoru vzťahujú aj na konanie o opravnom prostriedku proti rozhodnutiu o vzatí obvineného (sťažovateľov) do väzby (napr. rozsudok Krejčíř proti Českej republike z 26. marca 2009, č. 39298/04 a č. 8723/05).

Napriek tomu, že sťažovatelia v sťažnosti presne nešpecifikovali, resp. nekonkretizovali, v čom konkrétne mal spočívať zásah do ich práva zaručeného v čl. 5 ods. 4 dohovoru, pretože svoje námietky proti konaniu druhostupňového súdu a jeho

rozhodnutiu zhrnuli do vety: „... konanie na Najvyššom súde nemalo kontradiktórny charakter a bol porušený princíp rovnosti zbraní, ním vydané rozhodnutie bolo arbitrárne teda v rozpore s článkom 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 písm. d) Ústavy Slovenskej republiky (správne má byť čl. 6 ods. 1 dohovoru, pozn.), lebo absolútne nereagovalo na sťažostné námietky sťažovateľov.“, ústavný súd preskúmal postup najvyššieho súdu, ako aj jeho rozhodnutie z hľadiska ich námietok uvedených všeobecne v ich sťažnosti, vzťahujúc ich na aj na prípadné porušenie práva zaručeného v čl. 5 ods. 4 dohovoru.

2.1 Ústavný súd v súvislosti s námietkou arbitrárnosti uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 4 Tost 8/2013 zo 7. marca 2013 poukazuje na svoju konštantnú judikatúru, podľa ktorej ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Uvedené sa vzťahuje na všetky typy konaní pred všeobecnými súdmi vrátane konania o väzbe. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00, m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01). Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutia všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, mutatis mutandis I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/00).

Najvyšší súd napadnutým uznesením sp. zn. 4 Tost 8/2013 zo 7. marca 2013 na verejnom zasadnutí sťažnosti sťažovateľov proti uzneseniu špecializovaného súdu zamietol a zároveň niektoré ďalšie výroky uznesenia špecializovaného súdu zrušil a návrhu

špeciálnej prokuratúry na vzatie iných obvinených do väzby nevyhovelo. Z odôvodnenia rozhodnutia najvyššieho súdu okrem iného vyplýva:

„Najvyšší súd Slovenskej republiky o všetkých podaných sťažnostiach rozhodol na verejnom zasadnutí podľa § 192 ods. 3 veta prvá Trestného poriadku, ktorého termín bol oznámený obvineným M. V., J. B., A. H. a R. A., ktorých sa z dôvodu nevzatia do väzby týkalo prejednanie vecí na verejnom zasadnutí na základe sťažnosti prokurátora. Súčasne však rozhodol aj o sťažnostiach obvinených I. V. a N. G., o ktorých by sa inak rozhodovalo na neverejnom zasadnutí...“

Pretože väzba predstavuje najzávažnejší zásah do osobnej slobody obvineného, ktorý je prípustný podľa článku 17 ústavy a článku 5 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len dohovor) je nevyhnutné, aby pri jej realizácii boli splnené všetky zákonné (materiálne aj formálne) podmienky. Formálnou podmienkou je procesný postup orgánov činných v trestnom konaní a súdu a procesných úkonov iných oprávnených osôb. Materiálnymi podmienkami sa rozumejú hmotnoprávne predpoklady väzby a jej základné podmienky sú a) skutkové okolnosti vzatia do väzby, a to či doteraz zistené skutočnosti nasvedčujú tomu, že skutok, pre ktorý bolo začaté trestné stíhanie bol spáchaný, má znaky trestného činu, či existujú dôvody na podozrenie, že tento skutok spáchal obvinený a b) existencia niektorého z dôvodov väzby, ak z konania obvineného alebo z ďalších konkrétnych skutočností vyplýva dôvodná obava pre útekovú väzbu, kolúznú väzbu alebo preventívnu väzbu (§ 71 ods. 1). Materiálne podmienky väzby musia byť splnené súčasne.

Skúmanie dôvodnosti oznámenia obvinenia je nevyhnutnou podmienkou pre väzbu. Pri tomto postupe sa skúma, či skutok, pre ktorý bolo oznámené obvinenie fyzickej osobe, bol spáchaný, či ho možno posúdiť ako trestný čin a či zistené skutočnosti nasvedčujú dôvodnosti podozrenia, že skutok spáchala obvinená osoba.

Pri rozhodovaní o väzbe je potrebné dbať na zásadu primeranosti a zdržanlivosti, t. j. aby vždy boli využité opatrenia, ktoré najlepšie budú viesť k dosiahnutiu účelu trestného konania, ale nebudú neprimerane zasahovať do základných práv a slobôd osoby, voči ktorej sa uplatňujú v medziach daných povahou príslušného obmedzenia. Väzba ako zabezpečovací inštitút nemá sankčnú povahu, ani výchovné poslanie, nesmie byť prostriedkom na získanie priznania ani na uľahčenie trestného stíhania.

Formálne podmienky pri podaní návrhu prokurátora na vzatie obvinených do väzby ako aj procesný postup sudcu pre prípravné konanie pri rozhodovaní o väzbe obvinených boli súladné so zákonom.

Pri skúmaní dôvodnosti podozrenia, že skutok bol spáchaný, má znaky trestného činu a že existujú dôvody na podozrenie, že ho spáchali obvinení I. V. a N. G. ako materiálnej podmienky väzby aj najvyšší súd dospel k záveru, že táto bez rozumných pochybností daná je, pretože vyplýva nielen z výpovedi svedkov J. L., J. Š., P. Š., M. R., ale aj z výpovedí obvinených M. V., J. B., A. H., R. A. a J. K. Pretože títo obvinení mali trestnú činnosť páchať už od roku 2008 a získavať ňou finančné prostriedky na svoju obživu, pričom mali byť iniciátormi trestnej činnosti, ktorá mala byť páchaná, je odôvodnená obava z ich konania uvedeného v § 71 ods. 1 písm. c) Tr. por., že na slobode budú s rôznymi zmenami subjektov v páchaní trestnej činnosti pokračovať.

Z hľadiska tejto otázky (dôvodnosti podozrenia v súčasnom štádiu trestného stíhania) je však situácia iná vo vzťahu k ostatným obvineným, na ktorých prokurátor tiež podal sudcovi pre prípravné konanie návrh na vzatie do väzby. Ani jeden z doposiaľ vypočutých svedkov obvinených M. V., J. B., A. H. a R. A. zo spáchania trestných činov uvedených v uznesení o vznesení obvinenia neusvedčuje a neusvedčuje ich ani nikto z obvinených. M. V. mal síce v mene spoločnosti E., s. d., vyhotovovať rôzne faktúry, ale podľa vlastnej výpovede tak mal konať na výslovný pokyn obvineného I. V., ktorý mu mal vždy povedať, čo má byť obsahom týchto faktúr a o ich pravdivosti vzhľadom na konanie obvineného a jeho aktivity nemal dôvod pochybovať. Z obsahu listinných dôkazov, ktoré tvoria najmä účtovné doklady (dodacie listy, faktúry, výdavkové a príjmové pokladničné doklady, podané daňové priznania a uvedené odpočty DPH) vyplýva druh, množstvo, cena vrátane DPH a čas dodaného tovaru ako aj to, kto bol dodávateľom a kto odberateľom dodaného tovaru. Možno z nich usúdiť, že títo obvinení deklarovaný tovar prevzali a zaplatili kúpnu cenu vrátane DPH, nie však ich skutočnú a správnu vedomosť o dodávateľských firmách, ktoré svoju daňovú povinnosť neplnili. V tomto smere nezodpovedá stavu veci tvrdenie, že obvinení A. H., J. B. a R. A. mali vypovedať, že im je známe, že obvinený I. V. a M. V. konali v mene spoločností, za ktoré konať oprávnení neboli, pretože takéto tvrdenie sa v ich výpovediach z prípravného konania nenachádza. Rovnako tak nezodpovedá stavu veci, že týchto obvinených zo spáchania skutkov nepriamo usvedčuje aj rozdielnosť v ich

výpovediach, pretože každý z nich opísal mechanizmus obchodovania so spoločnosťami uvedenými v uznesení o vznesení obvinenia, pričom tento bol v podstate zhodný a rutinný a sám osebe nedokazuje spáchanie stíhanej trestnej činnosti.

Za toho stavu a dôkaznej situácie vyplývajúcej z obsahu pripojeného procesného spisu sú pochybnosti o dôvodnosti podozrenia, že obvinení M. V., J. B., A. H. a R. A. spáchali skutky, pre ktoré bolo proti nim vznesené obvinenie, preto nie je namieste úvaha o obave z pokračovania v trestnej činnosti tak, ako to predpokladá ustanovenie § 71 ods. 1 písm. c) Tr. por. o tzv. preventívnej väzbe.

S prihliadnutím však na to, že najvyšší súd ako orgán, ktorý je aj v tejto oblasti, garantom ľudských práv a slobôd, nie je orgánom, ktorý vykonáva vyšetrovacie úkony ani nevykonáva dozor nad priebehom prípravného konania, zistenie o pochybnostiach o dôvodnosti podozrenia zo spáchania trestného činu má v danej veci vplyv len na rozhodovanie o vzatí či nevzatí do väzby.

Z týchto skutočností preto najvyšší súd vyvodil záver, že u obvinených M. V., J. B., A. H. a Mgr. R. A. nie je v súčasnom štádiu trestného stíhania splnená materiálna podmienka väzby spočívajúca v dôvodnosti podozrenia, že spáchali trestné činy, pre ktoré bolo voči nim vznesené obvinenie. Z tohto dôvodu u nich nemôže byť splnený ani žiaden dôvod väzby, existencia ktorého následne vyvoláva možnosť jej nahradenia rôznymi zákonnými inštitútmi. V súvislosti s tým najvyšší súd poukazuje na znenie skutkovej vety vzneseného obvinenia, že obvinení mali trestnú činnosť páchať v čase od roku 2008 do roku 2011. Už táto samotná skutočnosť spolu s majetkovými pomermi obvinených vyvoláva vážne pochybnosti, o úmysle obvinených pokračovať v konaní uvedenom v § 71 ods. 1 písm. c) Tr. por. najmä za situácie, keď je voči nim vedené trestné stíhanie za závažné zločiny a z vykonaného dokazovania je zrejmé, že nemali byť ani iniciátormi stíhanej trestnej činnosti.

V otázke dôvodnosti podozrenia voči obvineným aj samotný sudca pre prípravné konanie v napadnutom uznesení len všeobecne poukázal na dôkazné prostriedky nazhromaždené v spise (na ktoré, najvyšší, súd konkrétne poukázal v predchádzajúcej časti tohto uznesenia) tak, ako to vo svojom návrhu uvádza prokurátor a tabuľky dokumentujúce presuny tovarov, ktorých správnosť obvinení nenamietli. Vo vzťahu k trestnoprávnej zodpovednosti týchto obvinených však už konštatoval, že len v prípade preukázania

vedomosti týchto obvinených o pozadí celej situácie a prípadnej del'be zisku spočívajúcom v neodvedení DPH je možné trestnoprávnu zodpovednosť vyvodiť aj voči nim. Orgány činné v trestnom konaní budú musieť preukázaniu tejto skutočnosti venovať naozaj zvýšenú pozornosť. Zároveň konštatoval, že zaangažovanosť týchto obvinených na celej veci bude potrebné skúmať, pričom samotný fakt, že nakupovali od subjektov, u ktorých je dané podozrenie, že si neplnili daňovú povinnosť, najmä vzhľadom k tomu, že zatiaľ nič nenasvedčuje tomu, že by nakupovali bez zaplatenia DPH trestnoprávnu zodpovednosť nezakladá.

Najvyšší súd Slovenskej republiky za toho stavu veci na podklade sťažnosti prokurátorky, ktorá bola podaná v neprospech obvinených M. V., J. B., A. H. a R. A. rozhodol v ich prospech tak, ako je to uvedené vo výroku tohto uznesenia pod bodom II., keďže takýto postup mu umožňujú ustanovenia Trestného poriadku.

Riadiac sa týmito úvahami Najvyšší súd Slovenskej republiky dospel k záveru, že sťažnosti obvinených I. V., N. G. a prokurátorky nie sú dôvodné, a preto rozhodol spôsobom uvedeným vo výrokovej časti tohto uznesenia.“

Ústavný súd opätovne poznamenáva, že rozhodnutie najvyššieho súdu je rozhodnutím o osobnej slobode, t. j. o väzbe sťažovateľov. V súvislosti s tým je podstatné to, aby konajúci všeobecný súd v odôvodnení takéhoto svojho rozhodnutia dal odpovede na otázky, ktoré sú pri rozhodovaní o osobnej slobode relevantné. Týmito otázkami sú otázky: či doteraz zistené skutočnosti nasvedčujú tomu, že skutok, pre ktorý bolo začaté trestné stíhanie, bol spáchaný, má znaky trestného činu, sú dôvody na podozrenie, že tento skutok spáchal obvinený (sťažovateľia), a z jeho konania alebo ďalších konkrétnych skutočností vyplýva dôvodná obava, že sa bude správať spôsobom uvedeným v § 71 ods. 1 písm. a), b) alebo c) Trestného poriadku [v tomto prípade písm. c)].

Z citovanej časti odôvodnenia rozhodnutia vyplýva, že najvyšší súd sa otázkam dôvodnosti vzatia sťažovateľov do väzby dostatočným spôsobom zaoberal. Skúmal predpoklady vzatia do väzby a tieto považoval za naplnené. Neopomenul uviesť ani konkrétne skutočnosti, z ktorých vyplývala dôvodná obava, že by sa sťažovateľia pri ich ponechaní na slobode mohli správať spôsobom predpokladaným v ustanovení § 71 ods. 1

písm. c) Trestného poriadku. Svoje závery pritom oprel o v trestnom konaní vykonané dokazovanie (výsluchy svedkov a obvinených). Za konkrétne skutkové okolnosti odôvodňujúce obavu, že by sťažovatelia mohli pokračovať v trestnej činnosti [§ 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku], považoval najvyšší súd dlhodobejšie páchanie trestnej činnosti na účely získavania finančných prostriedkov, z ktorej sú sťažovatelia dôvodne podozriví ako jej iniciátori.

Keďže úlohou ústavného súdu je sledovať, či všeobecné súdy v namietaných rozhodnutiach správne aplikujú právo, či dané rozhodnutia sú odôvodnené a či nenesú znaky arbitrárnosti vyúsťujúce do porušenia niektorého zo základných práv a slobôd, nemôže zasahovať do ich skutkových a právnych záverov, ak ich z danej perspektívy možno pokladať za udržateľné (III. ÚS 271/07).

Ústavný súd tvrdí, že najvyšší súd svojím rozhodnutím poskytol sťažovateľom jednoznačný obraz o skutkových okolnostiach, ktoré podľa jeho názoru opodstatňujú dôvod väzby podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Odôvodnenie rozhodnutia najvyššieho súdu obsahuje dostatok relevantných dôvodov na jeho výrok o zamietnutí opravného prostriedku sťažovateľov proti uzneseniu špecializovaného súdu, ktorým boli vzatí do väzby. Z uvedeného dôvodu ústavný súd hodnotí napadnuté uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 4 Tost 8/2013 zo 7. marca 2013 za ústavne udržateľné, pričom sa nedomnieva, že by skutkové alebo právne závery najvyššieho súdu bolo možné kvalifikovať ako zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak nezlučiteľné s obsahom základného práva sťažovateľov na slobodu a bezpečnosť zaručeného v čl. 5 ods. 4 dohovoru.

Uvedené bolo dôvodom na odmietnutie sťažnosti v tejto časti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

2.2 Vo vzťahu k námietke sťažovateľov, že najvyšší súd o ich sťažnostiach v rozpore so zákonom rozhodol na verejnom zasadnutí, ústavný súd poznamenáva, že takýto postup nemožno hodnotiť ako taký, ktorý by bol spôsobilý zasiahnuť do práva sťažovateľov na slobodu a bezpečnosť.

Najvyšší súd priamo v odôvodnení rozhodnutia uviedol dôvody, pre ktoré konal na verejnom zasadnutí. Proti uzneseniu špecializovaného súdu sp. zn. Tp 16/2003 z 27. februára 2013 podala okrem sťažovateľov sťažnosť aj prokurátorka špeciálnej prokuratúry proti výrokom o ponechaní ďalších obvinených na slobode a podľa § 192 ods. 3 Trestného poriadku o sťažnosti podľa § 190 ods. 3 Trestného poriadku proti uzneseniu o nevzatí obvineného do väzby rozhodne nadriadený súd na verejnom zasadnutí.

Sťažovatelia vidia porušenie svojho práva v nedodržaní kontradiktórnosti a rovnosti zbraní v rámci druhostupňového konania. Ústavný súd poznamenáva, že sťažovatelia, zastúpení obhajcom, mali v konaní pred najvyšším súdom možnosť predniesť svoje námietky proti ich vzatiu do väzby, a to prostredníctvom sťažnosti podanej proti prvostupňovému rozhodnutiu špecializovaného súdu z 27. februára 2013. Prokurátorka špeciálnej prokuratúry podala sťažnosť iba proti výrokom označeného uznesenia špecializovaného súdu, ktoré sa sťažovateľov priamo nedotýkali (išlo o obvinených, ktorých špecializovaný súd ponechal na slobode), a navyše svoju sťažnosť, ako uvádza najvyšší súd v odôvodnení napadnutého rozhodnutia, „*blížšie neodôvodnila*“. Je teda evidentné, že z faktického a materiálneho hľadiska prokurátorka svojou sťažnosťou a ani prítomnosťou na verejnom zasadnutí nevystupovala proti argumentom sťažovateľov, ale proti ponechaniu ostatných obvinených na slobode. Z tohto hľadiska ústavný súd nezistil možnosť porušenia práva sťažovateľov na kontradiktórne druhostupňové konanie ani práva na rovnosť zbraní v tomto konaní, a teda ani možnosť porušenia ich práva na slobodu a bezpečnosť zaručeného v čl. 5 ods. 4 dohovoru, a samotný fakt, že sa o sťažnostiach sťažovateľov nerozhodovalo na neverejnom zasadnutí, sám osebe bez ďalšieho nemôže nič zmeniť na tomto závere.

Z tohto dôvodu ústavný súd sťažnosť aj v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

Pretože sťažnosť sťažovateľov bola ako celok odmietnutá a rozhodovanie o ďalších požiadavkách sťažovateľov je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo

slobody (k čomu v tomto prípade nedošlo), bolo bez právneho významu sa týmito požiadavkami sťažovateľov zaoberať.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. mája 2013